

частности, в центре внимания статьи находятся речевые образы времени, основу которых составляют онимы разных типов. Доказано, что в составе маркеров истории они использованы в качестве языковых знаков разных онтологических плоскостей, а также носителей ассоциативных и модальных характеристик. Кореферентность словесных образов времени и характер соотношения разнородных референтных сфер приводят к фиксированному сдвигу в поэтической картине действительности, что и является основным фактором фикциональности темпорального мира. Это обуславливает формирование модальности разных типов (алетической, аксиологической, эпистемической), речевые механизмы которой описываются в данной статье.

Ключевые слова: темпоральный мир, микрополе истории, маркер времени, оним, референтность, модальность, структурно-семантическая модель, семантико-прагматическая модель.

A. I. Bondarenko

Microfield of history based on proper names in the temporal world of the XX century poetic language

As the contemporary science tends more toward interdisciplinarity, certain phenomena come into focus of scientific investigation in different fields of study. Such, for instance, are the possible worlds (also known as fictive, modeled, constructed or fictional) which are analyzed in semantic logic and semasiology. Linguistic science lags behind in its inquiry into the possible worlds problem, which calls for research in this area. The temporal world of the XX century poetic language is an important logic-semantic and linguocultural phenomenon that needs to be examined. The given article takes into consideration previous findings in the field of logic and linguistics and analyzes the structural-semantic and semantic-pragmatic model of the microfield of history, a part of the temporal world of the XX century poetic language. In particular, the article concentrates on verbal images of time based on proper names of different types. The study establishes that they are used as parts of historical markers and linguistic signs of different ontological plains, carriers of associative and modal characteristics. The coreferentiality of verbal images of time with historic events, and also the correlation between units of different referential spheres brings about a fixed shift in the poetic depiction of reality which gives the temporal world its fictional status. This becomes the basis on which the linguistic mechanisms of modality (alethic, axiological, epistemic) are formed.

Key words: temporal world, microfield of history, time marker, proper name, referentiality, modality, structural-semantic model, semantic-pragmatic model.

УДК 681.3:801.3:801.8:802.0:81'42

С. С. Данилюк

СТРУКТУРА АНГЛОМОВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ НАУКОВИХ ТЕКСТІВ ПЕРСОНАЛЬНИХ ВЕБ-СТОРИНОК СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТІВ: СЕМАНТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті проаналізована структурна організація англomовних електронних текстів персональних веб-сторінок лінгвістів. Для опису отриманих результатів уведено поняття «семантично завершена частина текстів». Увагу також зосереджено на дослідженні структури семантично завершених частин текстів аналізованого типу. Виокремлено тенденцію, притаманну науковим текстам, сутність якої полягає в тому, що оптимальним вважають виклад однієї семантично завершеної частини у вигляді одного абзацу. Зазначено, що великий вплив на використання ключових номінативних одиниць має тип викладу. Підкреслено, що відношення між об'єктами та явищами дійсності закріплено у відповідних мовленнєвих структурах, які можуть бути представлені такими трьома типами викладу: 1) оповіддю; 2) описом; 3) роздумом. Щодо ключових номінативних одиниць, притаманних кожному типу викладу, то в описових частинах ними є ті, що позначають предмет опису та його характеристику. Натомість в оповідних частинах основну увагу звернено на дії (ї відповідно, дієслова). У свою чергу, у семантично завершених частинах-роздумах ключовими є речення-висновки.

Ключові слова: електронний текст, веб-сторінка, семантично завершена частина тексту, ключова номінативна одиниця.

Постановка проблеми. За останні роки мережа Інтернет перетворилася з суто інформаційного середовища на комунікативно-інформаційне, надавши тим самим практично необмежені можливості для міжособистісної, міжкультурної комунікації. Процес спілкування в Інтернеті має низку особливостей, відмінних від рис комунікації, неопосередкованої комп'ютером. Це спричинило формування деяких специфічних принципів її організації, а також зумовило поширення в цій комунікативній сфері унікальних за своєю природою та функціонуванням жанрових форм.

Зазначимо, що тексти, за допомогою яких здійснюється Інтернет-комунікація, досліджені не повною мірою. Це зумовлене відносно нещодавньою появою не лише електронних текстів, а й гіпертекстової моделі їх створення. Проте в останні роки дедалі частіше з'являються праці, присвячені дослідженню електронних текстів як способу збирання, аналізу та передавання інформації в сучасних засобах масової комунікації, особливо у Всесвітній мережі Інтернет.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У процесі аналізу електронних текстів дослідники звертають особливу увагу на гіпертекстову модель їх створення (О. Дедова [2], А. Діллон [10], Ю. Хартунг [8]), розкривають особливості навігації в гіпертексті (С. Гаггі [11], Т. ван дер Джіст [12]), не залишають поза увагою графічні засоби гіпертексту (Д. Майєлл [13], О. Юрчак [9]) та функціонування електронних текстів (І. Рогозіна [6], С. Данилюк [1]).

Мета статті – виявити й проаналізувати особливості семантичної структури англomовних електронних наукових текстів персональних веб-сторінок сучасних лінгвістів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи структурну організацію англomовних електронних текстів персональних веб-сторінок лінгвістів, вважаємо за необхідне виокремити такий складник досліджуваних текстів, який відображає їхнє змістове та формальне (мовне) членування, а також є семантично завершеною частиною. Саме семантично завершену частину ми й вважаємо одиницею, що конституює тексти, у тому числі й електронні.

Переходячи до розгляду структури семантично завершених частин наукових електронних текстів, проаналізуємо, наприклад, уривок з англomовного наукового електронного тексту “What is a text?” персональної веб-сторінки професора Роберта де Богранда (<http://www.beaugrande.bizland.com>). Цей електронний текст, що складається з двох семантично завершених частин, приховано під гіперпосиланням *What is a text?* (<http://beaugrande.bizland.com/Course plan for Text linguistics,htm#how>). Згадане гіперпосилання, у свою чергу, входить до складу загальнішого гіперпосилання *Text Linguistics* (<http://beaugrande.bizland.com/Course plan for Text linguistics.htm>)

У першій семантично завершеній частині текст постає як комунікативна подія (*A text (with a small 't') is a COMMUNICATIVE EVENT that contributes to a discourse, which is a set or sequence of mutually relevant texts. Whatever is found to be intended and accepted as a text IS a text. The text is defined by its natural occurrence in a context of communication and not by its forms or features, which can show tremendous variation.*), а в другій – як автентичний записаний продукт (*A Text (with a capital 't') is the AUTHENTIC RECORDED PRODUCT of such a communicative event, usually in writing, but also in such media as pictures, graphics, soundtrack, videos and so on. This second definition includes what is commonly called a 'text', namely a piece of writing in hard-copy, such as a friendly letter, an essay, or a book. But modern media and technology, especially the computer, have sharpened public awareness of other modes of Text, and other means of access, as when you 'download a file' from the Internet*).

Ключовою номінативною одиницею й у першій, і в другій семантично завершених частинах є термін “text”. У першій семантично завершеній частині ключова номінативна одиниця “text” уживається в першому, другому та третьому реченнях. У другій семантично завершеній частині ту саму ключову номінативну одиницю зареєстровано в першому, другому, третьому й четвертому реченнях.

Найвизначальнішим є те, що ключова номінативна одиниця “text” розташована на самому початку та в кінці й першої, і другої семантично завершених частин. Це дозволяє нам зробити висновок про циклічну організацію семантично завершених частин наведеного електронного тексту, адже «сама циклічна структура семантично завершених частин наукового твору є оптимальною» [3, с. 147].

Щодо викладу інформації в наукових текстах, то оптимальним вважають виклад однієї семантично завершеної частини у вигляді одного абзацу [3, с. 148]. Такої тенденції й намагаються дотримуватися лінгвісти при створенні англомовних електронних текстів власних веб-сторінок.

Прикладом тенденції викладати одну семантично завершену частину в одному абзаці є уривок з англомовного наукового електронного тексту персональної веб-сторінки професора Вільяма Лабова (<http://www.ling.upenn.edu/~wlabov/home.html>). Цей електронний текст приховано під гіперпосиланням *The place of formal theory in empirical research* (<http://www.ling.upenn.edu/~wlabov/Papers/Resyllab/Resyllabification.html#Heading4>), яке входить до складу загальнішого гіперпосилання *Resyllabification* (<http://www.ling.upenn.edu/~wlabov/Papers/Resyllab/Resyllabification.html#Heading3>).

Згаданий уривок складається із трьох семантично завершених частин. Перша семантично завершена частина стосується індуктивного підходу до розуміння мови, який відстоює лінгвіст (*An alternative and complementary approach to theory construction is an inferential and inductive procedure, which builds in a cumulative manner on what we already know, generalizing from the known to the unknown*).

У другій семантично завершеній частині подано основні концепції, у межах яких розглянуто головну поставлену науковцем проблему вивчення феномена стирання *t, d* (*The brief sketch of the history of this miniature field will show that the original formulation of (t, d) deletion has been criticized because it was a modification of the SPE format (Chomsky and Halle 1968), based on a conception of rule that is now outmoded in linguistic theory. A more recent finding, the exponential model of Guy, was formulated in terms of autosegmental theory and the lexical phonology of the late 1980 s. Because these models are no longer current, students of the 1990's are attempting to reformulate the findings of variation studies in terms of optimality theory*).

У третій семантично завершеній частині йдеться про формальні моделі і їхню роль у подальшому розвитку інших моделей (*The chief value of formal models, I believe, is to draw the attention of empirical investigators to undetermined relationships and unanswered questions that they have overlooked. The discussion to follow will show many examples of such constructive intervention. Once such questions have been raised, and clearly formulated, the chief purpose of the model has been achieved. It may then fruitfully be dissolved and replaced by other models, which will reveal new aspects to be investigated*). Кожну із цих семантично завершених частин Вільям Лабов подає в окремому абзаці.

Ключовою номінативною одиницею першої семантично завершеної частини є *language*. Серед ключових номінативних одиниць другої семантично завершеної частини виокремлюємо: *quantitative sociolinguistics; variation studies; linguistic theory; language; the exponential model; autosegmental theory; the lexical phonology; optimality theory*. До ключових номінативних одиниць третьої семантично завершеної частини належать: *formal linguistic theory; language; formal models; general linguistics*.

Виявивши наявність номінативних одиниць “*language*” та “*linguistic theory*” у декількох семантично завершених частинах згаданого уривка, вважаємо такі одиниці ключовими й для кожної семантично завершеної частини, і для всього тексту.

Натомість проаналізувавши ще один уривок із прихованого під гіперпосиланням *Some Observations on the Foundation of Linguistics* (<http://www.ling.upenn.edu/~wlabov/Papers/Resyllab/Foundations.html>) англомовного наукового електронного тексту “*Some Observations on the Foundation of Linguistics*” згаданої персональної веб-сторінки професора Вільяма Лабова, ми виявили, що дослідники не завжди дотримуються тенденції обмежувати одну семантично завершену частину одним абзацом. У

наведеному уривку з наукового електронного тексту містяться три семантично завершених частини.

У першій семантично завершеній частині йдеться про наявність у лінгвістиці напрямів дослідження, які відповідають традиційній філософській опозиції «ідеалізм – матеріалізм» (*We can observe a profound division in the foundations of our discipline (linguistics), that corresponds quite closely to the traditional philosophical opposition of idealism and materialism*).

Друга семантично завершена частина містить інформацію про галузі мовознавства, дослідження в яких можуть проілюструвати ідеалістичний напрям (*The idealist approach is exemplified by generative grammar, as originated and developed by Chomsky (1957, 1965, 1981) and various other treatments that would account for the same data by parallel methods: generalized phrase structure grammar, lexical-functional grammar, and others*).

У третій семантично завершеній частині є інформація про галузі мовознавства, дослідження в яких ілюструють матеріалістичний напрям (*The materialist position is exemplified by the practice current in phonetics, historical linguistics, and dialectology. The principles of this position have been developed most explicitly in sociolinguistics, and in particular in the quantitative study of linguistic variation, which will be the basis of the discussion to follow*). У цьому уривку лінгвіст, порушуючи оптимальний спосіб викладу інформації, вважає за можливе поєднати всі три семантично завершені частини в межах одного абзацу.

Ключовими номінативними одиницями в першій семантично завершеній частині є: *linguistics; idealism; materialism*. Серед ключових номінативних одиниць другої семантично завершеної частини виокремлено: *generative grammar; generalized phrase structure grammar; lexical-functional grammar*. До ключових номінативних одиниць третьої семантично завершеної частини належать: *phonetics; historical linguistics; dialectology; sociolinguistics*.

Вплив на використання ключових номінативних одиниць має тип викладу. Відношення між об'єктами та явищами дійсності закріплено у відповідних мовленнєвих структурах. Здебільшого (див., напр., [3; 5; 7]) згадані мовленнєві структури представлено такими трьома типами викладу: 1) оповіддю; 2) описом; 3) роздумом.

Щодо ключових номінативних одиниць, притаманних кожному типу викладу, то «[...] в описових частинах ними є ті, що позначають предмет опису та його характеристику. В оповідних частинах основна увага приділяється діям (і відповідно, дієсловам). У семантично завершених частинах-роздумах ключовими виступають речення-висновки» [3, с. 151]. Науковці відзначають [4, с. 118–119], що організація змісту навколо головної ідеї в частинах із різним типом викладу здійснюється неоднаково. В оповіді обов'язковою є пряма чи обернена хронологія; опис відображає рух погляду спостерігача по об'єкту опису, його складниках [...]; у роздумі – структура умовисновку в доведенні чи спростуванні (від засновків до висновку, від тези до аргументів і від них до висновку). Н. Ф. Непійвода зауважує (див., напр., [3, с. 152]), що таке розгортання змісту характерне і для дії семантично завершених частин, і для їхнього поєднання в цілий текст – за умови переважання певного функціонально-сміслового типу мовлення в тексті.

Проаналізуємо вживання ключових номінативних одиниць в основних типах викладу, що є притаманними науковим електронним текстам персональних веб-сторінок лінгвістів. Розглянемо, наприклад, уривок з англomовного наукового електронного тексту *Critical Discourse Analysis and Citizenship* (<http://www.ling.lancs.ac.uk/staff/norman/2003d.doc>) персональної веб-сторінки професора Нормана Феарклафа (<http://www.ling.lancs.ac.uk/staff/norman/norman.htm>). Насамперед вивчимо представленість ключових номінативних одиниць в оповіді. Цей тип викладу зареєстровано у фрагменті згаданого уривка, що складається із двох семантично завершених частин.

Перша семантично завершена частина містить констатацію факту про необхідність докладнішого вивчення проблеми громадянства (*The many recent contributions from political theory, sociology and other disciplines to the reconceptualization of citizenship tend to draw only indirectly on empirical research, and are predominantly normative in character. Against this background, it is useful to attend more closely to the practices of citizenship on the ground*).

У другій семантично завершеній частині, відповідно, подано інформацію про проект PARADYS (*The PARADYS project is therefore concerned with empirically researching and theorizing ‘citizenship...as an ongoing communicative achievement (Bora et al 2001b: 3). The concept of citizenship is “operated in terms of the dynamics of social positioning” (Bora & Hausendorf 2009: 1). The research focus is on “the ways in which participants themselves act and are treated by others as citizens” (Bora & Hausendorf 2001a: 4).*

Ключовими номінативними одиницями першої семантично завершеної частини є: *political theory; sociology; citizenship*. Серед ключових номінативних одиниць другої семантично завершеної частини виокремлено: *communicative achievement; citizenship; social positioning; the research focus*. Усі події, дії, виражені в цій частині уривка, передано за допомогою таких дієслів: *to draw; to attend; to operate; to act; to treat* (*The many recent contributions [...] tend to draw only indirectly on empirical research [...]. [...] it is useful to attend more closely to the practices of citizenship [...]. The concept of citizenship is “operated in terms of the dynamics of social positioning [...]”. [...] “the ways in which participants themselves act and are treated by others as citizens” [...]*). Саме наявність подій, дій і, відповідно, дієслів дозволяє нам розглядати першу семантично завершену частину як розповідь.

Наявність запитань (*How does one empirically research phenomenon of ‘citizenship’? And how does one do so when notions of ‘citizen’ and ‘citizenship’ are highly contested in both theory and practice? So where is this analytical category of ‘citizenship’ coming from? Whose category is it?*) указує на те, що в наведеному уривку подано роздум. Розмірковуючи над цими запитаннями, лінгвіст, власне, й виокремлює ту проблематику, висвітленню якої присвячено весь подальший виклад. Ключовими-номінативними одиницями, вживаними в роздумі, є: *the phenomenon of ‘citizenship’; notions of ‘citizen’ and ‘citizenship’; analytical category of ‘citizenships’*.

Серед усього корпусу проаналізованих нами наукових електронних текстів персональних веб-сторінок лінгвістів ми не зафіксували жодного випадку наявності опису. Це, на нашу думку, можна пояснити тим, що лінгвісти принципово не використовують опис при створенні електронних текстів, особливо коли йдеться про проект, тобто ще не виконане дослідження.

Висновки. Таким чином, ми виявили, що кожний абзац електронних текстів може містити як лише одну, так і декілька семантично завершених частин. Щодо двох основних типів викладу (оповіді, роздуму), що визначають наукові електронні тексти, то вони можуть бути представлені в кожній окремій семантично завершеній частині цих електронних текстів.

Перспективи подальших наукових розвідок. Серед подальших перспектив проведеного дослідження вбачаємо необхідність виявити компоненти сайту, що забезпечують ефективність інтерактивної взаємодії комунікантів, і докладніше їх розглянути такі компоненти.

Список використаної літератури

1. Данилюк С. С. Функціональні особливості англomовних електронних наукових текстів персональних Інтернет-сторінок сучасних лінгвістів / С. С. Данилюк // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки. – 2004. – № 17. – С. 132–135.
2. Дедова О. В. Лингвистическая концепция гипертекста: основные понятия и терминологическая парадигма / О. В. Дедова // Вестник Московского университета. Серия 9: Филология. – 2001. – № 4. – С. 22–36.
3. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури: (Функціонально-стилістичний аспект) / Н. Ф. Непийвода. – К. : ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1997. – 303 с.
4. Мильчин А. Э. Методика редактирования текста / А. Э. Мильчин. – М. : Книга, 1980. – 320 с.
5. Палехова О. В. Рассуждение как одна из основных композиционно-речевых форм (к постановке проблемы) / О. В. Палехова // Проблемы филологии и методики преподавания иностранных языков. – С.-Пб. : Изд-во Санкт-Петербургск. гос. ун-та экон. и финанс, 2000. – Вып. 4. – С. 21–24.
6. Рогозина И. В. Об информационно-воздействующей функции Интернет-коммуникации / И. В. Рогозина, Л. М. Босова, А. А. Стриженко // Концептуальная картина мира и интерпретативное

поле текста с позиций лингвистики, журналистики и коммуникативистики: Сб. материалов Всерос. науч.-практ. конф. – Барнаул : Изд-во АлтГУ, 2000. – С. 12–24.

7. Саурбаев Р. Ж. Причинно-следственные отношения в рассуждении как типе речи / Р. Ж. Саурбаев, И. П. Пальянов // Теоретические и прикладные исследования лингвистических исследований. – Сургут : Изд-во Сургутск. гос. ун-та, 2001. – С. 58–61.

8. Хартунг Ю. Гипертекст как объект лингвистического анализа / Ю. Хартунг, Е. Брейдо // Вестник Московского университета. Серия 9: Филология. – 1996. – №3. – С. 61–77.

9. Юрчак О. Ю. Лінгвостилістичні засоби вираження діалогічності в комп'ютерному дискурсі / О. Ю. Юрчак // Вісник Харківського національного університету. Серія: Филологія. – 2001. – № 520, Вип. 33: Філологічні аспекти дослідження дискурсу. – С. 142–147.

10. Dillon A. Genres and the Web: Is the Personal Home Page the First Uniquely Digital Genre? / A. Dillon, B. A. Gushrowski // Journal of The American Society for Information Science. – N. Y. : Oxford University Press, 2000. – Vol. 2, №51. – P. 202–205.

11. Gaggi S. From Text to Hypertext: Decentering the Subject in Fiction, Film, the Visual Arts, and Electronic Media / S. Gaggi. – Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1997. – 192 p.

12. Geest Th. van der. Hypertext Writing and Reading in A Non-Linear Medium / Th. van der Geest// Quality of Technical Documentation. – Amsterdam : Rodopi, 1994. – P. 49–66.

13. Miall D. S. Trivializing or Liberating? The Limitations of Hypertext Theorizing / D. S. Miall // Mosaic. – 1999. – Vol. 32, №3 (June). – P. 157–171.

Одержано редакцією 19.10.13

Прийнято до публікації 14.12.13

С. С. Данилюк

Структура англоязычных электронных научных текстов персональных веб-страниц современных лингвистов: семантический аспект

В статье анализируется структурная организация англоязычных электронных текстов персональных веб-страниц лингвистов. Для описания полученных результатов введено понятие «семантически законченная часть текстов». Внимание также сосредоточено на исследовании структуры семантически законченных частей текстов анализируемого типа. Выделена тенденция, присущая научным текстам, сущность которой заключается в том, что оптимальным считается изложение одной семантически завершенной части в виде одного абзаца. Отмечено, что большое влияние на использование ключевых номинативных единиц имеет тип изложения. Подчеркнуто, что отношение между объектами и явлениями действительности закреплено в соответствующих речевых структурах, которые могут быть представлены следующими тремя типами изложения: 1) текстом; 2) описанием; 3) размышлением. Определено, что касательно ключевых номинативных единиц, присущих каждому типу изложения, то в описательных частях ними являются те, что обозначают предмет описания и его характеристику. В повествовательных частях основное внимание уделяется действиям (и соответственно, глаголам). В свою очередь, в семантически завершенных частях-размышлениях ключевыми выступают предложения-выводы.

Ключевые слова: электронный текст, веб-страница, семантически завершенная часть текста, ключевая номинативная единица.

S. S. Danylyuk

Structure of english electronic scientific texts of modern linguists' home pages: semantic aspect

The structural organization of English electronic texts of linguists' home pages is analyzed in the article. To describe the achieved results the notion "a semantically finished part of texts" is introduced. Much attention is paid to the research of the structure of the semantically finished parts of the analyzed texts. The tendency characteristic of scientific texts, the essence of which is that giving one semantically finished part within one paragraph is considered to be optimal, is singled out. The fact is stated that a type of presentation influences greatly the usage of key nominative units. Simultaneously it is underlined that the relationship between objects and phenomena of reality is represented in relevant speech structures, which may be represented by the following three types of presentation: 1) text; 2) description; 3) thinking. As for key nominative units specific to each type of presentation, the descriptive units are units that represent the subject of description and its characteristics. In the narrative units much attention is focused on actions (and thus, verbs). In their turn, in the semantically finished parts representing thinking sentences-conclusions are considered to be key ones.

Key words: electronic text, web page, semantically finished part of a text, key nominative unit.